

PRAVNA PRIRODA KRIPTOIMOVINE U PRAVU EUROPSKE UNIJE I HRVATSKOM PRAVU

DOI 10.51558/2712-1178.2024.10.1.67

UDK: 336.74:004
341.24:061.1EU
Izvorni naučni rad

Dr. sc. Dominik Vuletić, docent
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
e-mail: dvuletic@efzg.hr

SAŽETAK

Pojam kriptoinovine uveden je u pravni poredak EU stupanjem na pravnu snagu Uredbe o tržištima kriptoinovine (MiCAR). Riječ je o najambicioznijem, makar još nesveobuhvatnom, zakonodavnom uređenju područja kriptoinovine na svijetu. Novi zakonodavni ustroj pred praksu i teoriju stavlja niz pitanja i izazova. Istraživački okvir ovog rada nastoji pružiti podlogu za savladavanje tih izazova kroz razradu pravne prirode te pojavnosti i oblika kriptoinovine. Prvo se pruža pregled razvoja pojma imovine kroz povijest te u teoriji, zakonodavstvu i praksi. U radu se definira pojam i razrađuje pravna priroda kriptoinovine smještajući je pritom u opći teoretski koncept imovine. Nakon definicije rad razrađuje njezine pojavnosti i oblike oslanjajući se na regulatorni pristup Uredbe koja razvija tehnicističku i tokenocentričnu strukturalizaciju kriptoinovine.

Ključne riječi: kriptoinovina, imovina, virtualne valute, kriptovalute, pravo EU

1. Uvod

Kriptovalute, koje su u Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: EU) kategorizirane kao virtualne valute, uvedene su u područje ljudske spoznaje 2008. godine. Tad je osoba pod pseudonimom Satoshi Nakamoto objavila poznati rad¹ u neambicioznom opsegu od samo devet stranica. Sljedeće godine teoretizirani, nazovimo ga uvjetno Nakamotov, koncept je ostvaren u prvoj kriptovaluti bitcoin. Popularizacija koncepta koji je

1 Nakamoto Satoshi (2008), Bitcoin: „A Peer-to-Peer Electronic Cash System, dostupno na: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (12.1.2024).

započeo s naglaskom na sigurnim mrežnim transakcijama temeljen na tehnologiji koja se u hrvatskom jeziku naziva distribuirano knjiženje odnosno distribuirani zapis (eng. *distributed ledger technology*)² ubrzo je uzela zamah u razvoju idealiziranih zamisli o decentraliziranoj privatnoj neovisnoj monetarnoj emisiji koji niti danas, nakon što je proteklo više od desetljeća, nisu značajno odmakle prema općem ostvarenju. Dapače, mogli bi zamijetiti obratan trend etatizacije digitalne monetarne sfere³ kao svojevrsnu protutežu neostvarenim očekivanjima monetarne decentralizacije i deetatizacije.

Bitcoinu su slijedile brojne, sad već tisuće, drugih kriptovaluta odnosno virtualnih valuta koje su zajedno kroz više proteklih globalnih investicijskih ciklusa generirale cijelu jednu novu granu gospodarstva. Usporedno se javljaju i različiti drugi, kriptovalutama slični, oblici digitalnih i elektronički prenosivih kriptografskih prikaza. Opisani fenomen je naravno izazvao regulatorne izazove⁴ u nizu pravnih područja poput financijskog prava; prava društva; trgovačkog prava; građanskog prava; kaznenog prava; pravila o zaštiti potrošača; prava međunarodne trgovine i prava EU.

Stupanjem na pravnu snagu Uredbe o tržištima kryptoimovine⁵

- 2 Dio navedene tehnologije distribuiranog zapisa ili distribuiranog knjiženja, za koju se koristi i engleski akronim *DLT* (eng. *distributed ledger technology*) je u javnosti poznatija tehnologija na engleskom jeziku nazvana *blockchain* koju karakterizira interaliaizuzetna decentraliziranost osigurana postojanjem mnoštva čvorova (eng. *nodes*), u praksi najčešće u vidu pojedinačnih na mrežu priključenih računala, koji svi samostalno čuvaju nizove kriptografski zapisanih podataka u blokovima. Tako i Čulinović-Herc Edita, Zubović Antonija, Derenčinović Ruk Morana, „*Blockchain tehnologija - prema novom regulatornom okviru za tokenizirane vrijednosne papire*“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2, 2021., 323-341.
- 3 Vodeće monetarne vlasti pripremaju digitalne verzije svojih zakonskih sredstava plaćanja, vidi primjerice Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uslugama digitalnog eura koje pružaju pružatelji platnih usluga osnovani u državama članicama čija valuta nije euro i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1230 Europskog parlamenta i Vijeća, COM(2023) 368 final.
- 4 Vidi primjerice Ferreira Agata, Sandner Philipp, „*EU search for regulatory answers to crypto-assets and their place in the financial markets' infrastructure*“, *Computer Law & Security Review*, vol. 43, 2021., 1-15. i Zetzsche Dirk et al., „*The ICO Gold Rush: It's a Scam, It's a Bubble, It's a Super Challenge for Regulators*“, *Harvard International Law Journal*, vol. 60, br. 2, 2019., 267-316.
- 5 Uredba (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kryptoimovine i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937, SL L 150.

poznate i pod engleskom skraćenicom MiCA (eng. *Markets in Crypto-Assets Regulation*) zajedno s Uredbom Komisije (EU) 2023/1113⁶ 29. lipnja 2023. god. u pravni poredak EU s obzirom da je riječ o izravno primjenjivom sekundarnom izvoru prava EU⁷, uveden je pojam kriptoomovine kao dio pozitivnog prava. Primjedba novog pravnog uređenja kriptoomovine započinje djelomično od 30. lipnja 2024. god, a u cijelosti od 30. prosinca 2024. god. Uredba o tržištima kriptoomovine ne čini sveobuhvatnu niti potpuno završenu kodifikaciju⁸ ovog područja ali neprijeporno je dosad najambiciozniji i sistemski poduhvat regulacije kriptoomovine u globalnim razmjerima. Međutim ovo područje nije niti prije u EU bilo potpuno neregulirano a istodobno države članice poduzimaju regulatorne napore. Primjerice u Hrvatskoj Savjet Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA) najavio je u prosincu 2023. god. prijedlog Zakona za provedbu Uredbe o tržištima kriptoomovine. Segmentirana regulacija predmetne materije u hrvatskom pravnom poretku postojala je i prije novog uređenja prvenstveno u okviru propisa o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma⁹.

Ovaj rad razradit će koncept kriptoomovine kao dijela pozitivnog prava razmotrivši njegovu pravnu prirodu i analizirati njezine pojavnosti. Prvenstveni istraživački zadatak ovog rada je dakle razraditi pravnu prirodu kriptoomovine i njezine pojavnosti s naglaskom na novo pravno uređenje na Unutarnjem tržištu EU i uređenje u hrvatskom pravnom poretku. Prije je potrebno, zbog propedeutičkih iprolegomenih razloga, razraditi pojam imovine – posebice u pravnom smislu.

- 6 Uredba (EU) 2023/1113 od 31. svibnja 2023. Europskog parlamenta i Vijeća o informacijama koje se prilažu prijenosima novčanih sredstava i određene kriptoomovine i o izmjeni Direktive (EU) 2015/849, preinaka, tekst značajan za EGP, SL L 150
- 7 Temeljno o izvorima prava EU vidi Čapeta Tamara, Rodin Siniša (2008.), *Osnove prava EU*, Narodne novine, Zagreb ili detaljnije o pravnoj prirodi izvora prava EU i njihovom djelovanju Vuletić Dominik, „Pravni aspekti Lisabonske strategije i budući izazovi – razrada s motrišta pravne prirode mekog prava (soft law)“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 61, br. 3, 2011., 1011-1036.
- 8 Vidi više u Maume Philipp, „*The Regulation on Markets in Crypto-Assets (MiCAR): Landmark Codification, or First Step of Many, or Both?*“, *European Company and Financial Law Review*, vol. 20, br. 2, 2023., 243-275.
- 9 Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Narodne novine, br. 108/17, 39/19, 151/22 kao i provedbeni Pravilnik o vođenju registra pružatelja usluga virtualne imovine i procjeni dobrog ugleda fizičkih osoba u pružateljima usluga virtualne imovine, Narodne novine, br. 69/23.

2. POJAM IMOVINE U TEORIJI, ZAKONODAVSTVU I PRAKSI

Imovina je jedna od osnovnih pravnih pojmova. Neka pravna područja, poput nasljednog i stečajnog prava, ne bi uopće bila zamisliva bez postojanje koncepta imovine. Nekoć, a negdje i danas, se cijelo građansko pravo nazivalo imovinskim pravom. Osnovne funkcije imovine u hrvatskoj pravnoj doktrini su jamstvena i funkcija olakšanja prometa¹⁰. Jamstvena funkcija znači kako načelno imovina dužnika pruža jamstvo vjerovniku za namirenje potraživanja¹¹. Funkcija olakšanja prometa je svojstvo imovine da kao jedinstvo može biti predmetom pravnog prometa. Teoretska pravna konceptualizacija pojma imovine važna je jer u mnogim pravnim porecima¹² ne postoji njezina sveobuhvatna pozitivno-pravna definicija. Primjerice u hrvatskom pravnom poretku segmentirano je reguliran u nizu posebnih propisa, često i posve različito od općeprihvaćenih doktrinarnih stajališta domaće teorije, o čemu bit će detaljnije biti riječ u ovom radu. Stoga je teorijski okvir bitan za temeljno razumijevanje pojma.

Povijesno, imovina kao apstraktni koncept ima svoje korijene u postupnom razvoju rimskog prava kroz više instituta, napose *familia*, *pecunia*, *patrimonium* i *bona*¹³. Funkcionalna potreba za održanjem jedinstva svih osoba i stvari koje nalazile pod obiteljskom (očinskom) vlašću odnosno *patria potestas* u slučaju smrti (*mortis causa*) njihovog jedinog nositelja (*pater familis*) utjecala je na razvoj instituta *familia* kao cjeline koja može biti predmetom pravnog prometa, pa se razvija i *familia pecniaque* (prvotno značenje *pecunia* odnosi se na stoku napose kao mjerilo vrijednosti a poslije u rimskom pravu rašireno kao novac i onda naposljetku apstraktnije i kao određenu imovinsku cjelinu). Time *familia* zapravo sadržajno odgovara pojmu ostavine¹⁴. Sve je to dovelo do početka upotrebe termina *patrimonium* negdje oko početka klasičnog razdoblja rimskog prava, koji se svakako javlja i izvan nasljeđivanja. *Patrimonium* je cjelina koji obuhvaća skupinu prava, uključivši i stvarna i obvezna prava, predstavljenih svojim nositeljem a to je *pater familis*. Obveze su mogle teretiti *patri-*

---

10 Klarić Petar, Vedriš Martin (2007.), *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb

11 *Ibid.*, 97.

12 Tako i Nikšić Saša, „Imovina u građanskom pravu“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 62, br. 5-6, 2012., 1599-1633.

13 Held Henrik-Riko, „Koncept imovine u rimskom pravu“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 65, br. 3-6, 2015., 555-577.

14 *Ibid.*, 560.

monium ali se nisu smatrale njegovim sastavnim dijelovima¹⁵. Zapravo pojam *patrimonium* sličan je suvremenom poimanju¹⁶ imovine u pravnom smislu u hrvatskoj pravnoj znanosti, o čemu će bit riječi kasnije.

U daljnjem razvoju rimskog prava kroz pretorski edikt uveden je pojam *bona* koji je donekle, osobito u svrhu ovršnog postupka, suprotstavljen civilističkoj konceptualizaciji *patrimonium*-a. *Bona* je imovinska cjelina okupljena oko jednog nositelja, dakle skup prava (doduše često izjednačavanih sa samim dobrima odnosno stvarima) ali i onog što opterećuje ta prava – svakako i obveza. Time se *bona*, za razliku od *patrimonium*-a, poima ne samo kao aktiva nego kao ukupnost aktive i pasive te odgovara suvremenom poimanju imovine u knjigovodstvenom smislu o čemu će također kasnije biti riječ.

Velike građanskopravne kodifikacija 19. stoljeća nisu razvile sveobuhvatne definicije pojma imovine. Stoga srednjovjekovno recipirani rimsko-pravni instituti nisu bili više niti približno dostatni za tumačenje nove pravne stvarnosti pa dolazi do razvoja zasebnih teorija o imovini. Nimalo iznenađujuće u prvoj zemlji koja je izvršila kodifikaciju građanskog prava, Francuskoj sa *Code civil* iz 1804. god, razvila se i najutjecajnija od tih teorija o pojmu imovine koja se naziva klasična, poznata još i pod nazivom kao subjektivistička ili personalistička teorija. Njeni začetnici su francuski pravници Charles Aubry i Frédéric-Charles Rau u značajnom djelu *Cours de droit civil français: d'après la méthode de Zachariae*¹⁷. Klasična teorija poima imovinu kao skup prava i obveza koje pripadaju jednom subjektu a karakterizira ih jedinstvo i nedjeljivost¹⁸. Subjektivna prava i obveze koja ulaze u imovinu su prenosivi i moraju imati novčanu vrijednost ali sama imovina, prema klasičnoj teoriji, nije prenosiva i vezana je uz svojeg nositelja (zato se i naziva subjektivistička). Nadalje, unatoč tome što su Aubry i Rau karakterizirali imovinu kao neprenosivi skup prenosivih prava i obveza dopuštali su da i cjelokupna imovina bude objekt prava vlasništva.

Klasična teorija stoga, makar je utjecala i na hrvatsku pravnu doktrinu, je odbačena. Hrvatsko pravo primjerice dopušta ugovore o raspolaganju

15 *Ibid.*, 568.

16 Utjecaj rimsko-pravnog koncepta *patrimonium*-a na suvremeno poimanje imovine možemo zamijetiti i etimološki – primjerice naziv za imovinu u francuskom jeziku je *patrimoine*.

17 Izvorno izdanje iz 1869. god.: Aubry Charles, Rau Frederic-Charles (1869.), *Cours de droit civil français : d'après la méthode de Zachariae*, dostupno na mrežnim stranicama Nacionalne biblioteke Francuske <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5470672f/f6.item.texteImage> (22. 11. 2023.).

18 *Ibid.*, citirano prema Saša Nikšić, op.cit. u bilj. 12,1607.

cjelokupnom imovinom i za vrijeme života. Objekt ugovora o darovanju u hrvatskom Zakonu o obveznim odnosima (u daljnjem tekstu ZOO) može biti čitava sadašnja imovina i najviše polovica buduće imovine¹⁹. Čitava imovina može biti objektom ugovora o doživotnom uzdržavanju²⁰ i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju²¹. Dakle, ne može biti govora o tome da bi imovina bila neprenosiva u pravnim poslovima *inter vivos*. S druge strane u hrvatskom pravu cjelokupna imovina ne može biti predmet prava vlasništva jer bi to bilo suprotno načelu određenosti stvarnih prava (tim više jer prema klasičnoj teoriji u imovinu mogu ulaziti i buduća prava). Također, postoje subjektivna imovinska prava koja su neprenosiva poput primjerice stvarnog prava osobne služnosti.

Komparativno u većini pravnih poredaka kontinentalnog pravnog kruga, suprotno od shvaćanja klasične teorije, imovina je prenosiva kao cjelina. U njemačkoj pravnoj doktrini imovina je ukupnost prava koja pripadaju jednoj osobi i imaju novčanu vrijednost²². Dakle obveze su isključene iz pravnog pojma imovine i ona se odnosi samo na aktivu, usporedivo s *patrimoniumom*. Njemačka doktrina, kao i drugi germanski pravni poredci (austrijski, švicarski) prihvaća višeznačnost konceptualizaciji imovine pa su različita poimanja imovine moguće ovisno o funkciji kroz koju se ta imovina razmatra²³. Stoga se u germanskoj pravnoj književnosti razvija objektivistička teorija o imovini. Jedinstvenost imovine za objektivističku teoriju nije prihvatljiva u apsolutnom smislu. Takva konceptualizacija je prikladnija za postojanje posebnih fondova ali i osnivanja novih pravnih subjekata, osobito trgovačkih društava kapitala kod kojih postoji ograničena odgovornost članova za obveze društva. Navedeni pristup pogodio je i nastanku teorije namjenske imovine prema kojoj je moguće da ovisno o namjeni imovina može postojati i bez svojeg nositelja što pruža teoretski okvir za zakladu temeljem oporuke²⁴. U zemljama *common law* pravne tradicije imovina se također tumači kao skup

---

19 Čl. 480. Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22.

20 Čl. 579. ZOO-a.

21 Čl. 586. ZOO-a.

22 Larenz Karl, Wolf Manfred (2004), *Allgemeiner Teildesbürgerlichen Rechts*, C. H. Beck, München

23 Tako i Saša Nikšić, op. cit. u bilj. 12, 1616-1617.

24 *Ibid.*, 1612.

imovinskih prava²⁵ koji pravni subjekt imaju u odnosu na objekte prava, dakle kao aktiva.

Hrvatska pravna doktrina u potpunosti je prihvatila višeznačnost pojma imovine što bi bilo u skladu s pristupom prihvaćenim u germanskim pravnim poredcima. Općeprihvaćena definicija imovine u pravnom smislu je ona hrvatskih pravnih znanstvenika Klarića i Vedriša kao *skupa subjektivnih imovinskih prava predstavljenog jednim nositeljem*²⁶. Jasno je kako prema takvom shvaćanju ne može biti prihvaćena niti namjensku teorija imovine jer mora postojati nositelj. Imovinu čine subjektivna imovinska prava. Dakle, neimovinska prava, poput primjerice glasačkog prava, koja nemaju svoji potencijalni novčani ekvivalent nisu dio imovine. Međutim to ne znači da imovinska subjektivna prava ne mogu nastati uslijed nastupa pravnih učinaka neimovinskih subjektivnih prava (koja pak ne ulaze u imovinu). Primjerice, protupravno ograničenje glasačkog prava, koje nije imovinsko pravo po svojoj prirodi, može rezultirati odštetnim pravozaštitinim zahtjevom koji pak u sebi sadrži imovinsko subjektivno pravo. Već smo vidjeli na primjeru nekoliko ugovora obveznog prava kako je imovina prikladna da bude objekt pravnog prometa kao cjelina i u pravnim poslovima među živima čime se ostvaruje funkcija olakšanja pravnog prometa.

Osnovne karakteristike imovine u pravnom smislu su jedinstvenost i identitet²⁷. Jedinstvenost je obilježje imovine koje znači da jedan subjekt može imati samo jednu imovinu. Dakle nije moguće da jedan te isti subjekt ima dvije različite imovine, što naravno ne znači da se unutar jedne jedinstvene imovine prava ne mogu organizirati u zasebne fondove²⁸. Svoju jedinstvenost imovina zadržava i pri primjeni pravnih instituta koji bi na prvi pogled izazvali upitnike o toj osnovnoj karakteristici – bračnoj stečevini²⁹ u obiteljskom pravu i preddruštvu³⁰ u pravu društava. I jedno

25 Engleski izraz koji anglosaksonski pravni komentatori koriste je *bundle of rights*.

26 Klarić Petar, Vedriš Martin, *op. cit.* u bilj. 10, 94.

27 Tako i Klarić Petar, Vedriš Martin, *op. cit.* u bilj. 10.

28 Od toga treba razlikovati zaklade koje su u hrvatskom pravu imaju vlastiti pravni subjektivitet pa se osnivanjem zaklade osniva novi subjekt prava-pravna osoba koja je sposobna biti nositeljem imovine sama za sebe.

29 Pojam bračne stečevine definiran je odredbom članka 35, st.1. Obiteljskog zakona, Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23: 'bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine'.

30 Pojam preddruštva definiran je odredbom članka 6. Zakona o trgovačkim

i drugo nisu zasebni subjekti prava pa ne mogu imati vlastitu imovinu nego je riječ o zajedničkoj nepodijeljenoj imovini njihovih članova odnosno bračnih drugova. U slučaju prestanka bračne zajednice i s njom izjednačenih zajednica dolazi do diobe bračne stečevine. Kod preddruštva doduše dolazi, ako je osnivanje bilo uspješno, do prijelaza onog što je uloženo u preddruštvo u imovinu novoosnovanog trgovačkog društva u trenutku njegova nastanka (dakle upisa u sudski registar). Novoosnovano trgovačko društvo, za razliku od preddruštva, je pravni subjekt pa sve što je uloženo u preddruštvo postaje imovina novog društva a nije više riječ o zajedničkoj nepodijeljenoj imovini članova preddruštva. Međutim taj prijelaz, s obzirom da osnivači postaju članovi novoosnovanog društva i s tim vezano stječu članska prava koja su neprijeporno imovinske prirode, nije ničim poseban od uobičajenog pravnog prometa te ne ugrožava karakteristiku jedinstvenosti imovine. Drugo osnovno obilježje imovine -identitet znači da neovisno o tijeku pravnog prometa prava koja ulaze u ili izlaze iz imovine ona ostaje jednaka samoj sebi. Svoj identitet imovina zadržava sve dok postoji subjekt koji je njezin nositelj neovisno

---

društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23: '(1) Preddruštvo nastaje sklapanjem društvenog ugovora, odnosno usvajanjem statuta i preuzimanjem svih dionica od strane osnivača trgovačkog društva. Na odnos između osnivača prije upisa društva u sudski registar primjenjuju se društveni ugovor, odnosno statut.

(2) Prava stečena u ime trgovačkog društva prije njegova upisa u sudski registar zajednička su nepodijeljena imovina osnivača. Za obveze koje se preuzmu u ime trgovačkog društva prije njegova upisa u sudski registar, odgovaraju oni koji su ih preuzeli u ime društva i osnivači. Preuzme li ih više osoba, one odgovaraju solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom.

(3) Upisom trgovačkog društva u sudski registar osobe iz stavka 2. ovoga članka oslobađaju se odgovornosti koja je tamo propisana.

(4) Preuzmu li se ugovorom sklopljenim s vjerovnikom za trgovačko društvo obveze tako da ono nakon upisa u sudski registar stupi na mjesto dužnika, za takvo preuzimanje obveze nije potrebna suglasnost vjerovnika, ako se obveza preuzima u roku od tri mjeseca od upisa u sudski registar i ako društvo ili dužnik u tome roku to priopće vjerovniku.

(5) Ako se u ime trgovačkog društva poduzmu poslovi prije nego što se ono upiše u sudski registar pa u vrijeme upisa društva u taj registar njegova imovina bude manja od onoga kako je to određeno u društvenom ugovoru, odnosno statutu ili u izjavi o osnivanju društva, osnivači su dužni u korist društva uplatiti iznos koji nedostaje.

(6) Upisom trgovačkog društva u sudski registar preddruštvo prestaje. Prava stečena i obveze preuzete djelovanjem preddruštva u ime trgovačkog društva prava su i obveze trgovačkoga društva.'

o obilježjima prava koja ju čine. Moguće je da pravnim prometom prava koja su činila jednu imovinu dođe do zasnivanja nove imovine odnosno inkorporacije novog subjekta, upravo je to slučaj kod osnivanja odnosno nastanka pravnih osoba (primjerice ustanova, udruga, trgovačkih društava i zaklada).

Hrvatska pravna doktrina prihvaća višeznačnost pojma imovine pa se osim u pravnom smislu kao skup subjektivnih imovinskih prava predstavljen jednim nositeljem imovina može razmatrati i u gospodarskom te knjigovodstvenom smislu. U gospodarskom smislu imovina je skup dobara koja pripadaju određenom subjektu³¹. U knjigovodstvenom smislu, koji je naravno u pravno-poslovnoj praksi bitan, imovinu promatra kao omjer aktive i pasive. Tako i je sagledava međunarodno poznati udžbenik iz ekonomije autora Samuelsona i Nordhausa³². Računovodstveno imovina se sagledava kao ukupna vrijednost resursa koju poduzetnik koristi za obavljanje svoje djelatnosti i da bi mogao stjecati dobit a dijeli se na dugotrajnu i kratkotrajnu. Zanimljivo je da čak niti izvori iz područja računovodstva³³ ne sadrže pripadnu definiciju imovine makar naravno razrađuju različite metode njezina utvrđivanja i razvrstavanja. Ipak treba reći da u računovodstveno imovina sagledava kroz dvije različite kategorije. Prva je neto imovina koja je vrijednost imovine umanjena za obveze. Druga kategorija je ukupna ili bruto imovina. Takva dva različita poimanja različitih kategorija imovine u samim računovodstvenim standardima mogu se primjerice zorno uočiti u definiciji prema kojoj je bilanca je sustavni pregled imovine, obveza i kapitala na određeni datum³⁴. U svakom slučaju riječ o različitom poimanju imovine od onog u pravnom ali je posve uklopiv u pristup o višeznačnosti pojma.

Hrvatsko pozitivno pravo, unatoč u doktrini općeprihvaćenoj konceptualizaciji imovine kao skupa subjektivnih imovinskih prava predstavljenih jednim nositeljem, pristupa krajnje segmentirano i neisistemično pojmu kroz različite propise a ponekad proturječno i u samim propisima. Uglavnom se miješa pojam imovine sa samim tjelesnim stvarima na kojima postoje prava koja čine imovinu. Zapravo ako možemo ekstrapolirati neko

31 Klarić Petar, Vedriš Martin, *op. cit.* u bilj. 10,93.

32 Samuelson Paul Anthony, Nordhaus William Dawbney (2007.), *Ekonomija*, MacGraw-Hill Companies/MATE d.o.o, Zagreb,135.

33 Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23.

34 Odredba 1.1.7. Odluke o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/15.

jedinstveno tumačenje u hrvatskom pozitivnom pravu mogli bi reći da ono naginje konceptualizaciji imovine kao skupa stvari i prava a ne samo prava. Navedeno se pojavljuje čak i temeljnim propisima građanskog prava izvan obveznog i stvarnog prava. Zakon o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu ZN) navodi³⁵ da je ostavitelj može imati stvari i prava u imovini kad propisuje način uračunavanja darovanja i zapisa. Ne samo da ZN čini se koncipira kako imovinu čine stvari i prava (a ne da je riječ o skupu prava) nego čak ubraja i dugove kada propisuje popis imovine³⁶, dakle uključuje ne samo prava i stvari nego i obveze.

Nimalo iznenađujuće i u posebnim propisima domaćeg prava nastavlja se nesistemičan pristup, ako bi navedeno uopće mogli smatrati nekakvim smislenim pristupom. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma (ZSPNFT) utvrđuje da je za potrebe Zakona pojam imovine čini imovina svake vrste, bilo fizička ili ne, pokretna ili nepokretna, materijalna ili nematerijalna i pravni dokumenti ili instrumenti u bilo kojem obliku, uključujući elektronički ili digitalni, kojima se dokazuje vlasništvo nad imovinom ili udio u imovini te vrste³⁷. Ne razrađujući detaljnije takvo konfuzno i problematično definiranje u ZSPNFT-u sasvim neprijeporno možemo reći da je ono suprotstavljeno prevladavajućem doktrinarnom shvaćanju imovine kao skupa prava. Slično možemo uočiti i u drugim posebnim propisima. Zakon o upravljanju državnom imovinom navodi primjere državne imovine³⁸ gdje uz prava u potpunosti shvaća i stvari kao

---

35 Članak 91., st. 2. Zakona o nasljeđivanju, Narodne novine, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.

36 Članak 195., st. 3. ZN-a.

37 Članak 4., st. 16. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Narodne novine, br. 108/17, 39/19, 151/22.

38 Riječ je o odredbi članka 3., st. 1. Zakona o upravljanju državnom imovinom, Narodne novine, br. 52/18: 'Pojam »državna imovina« koji se koristi u ovom Zakonu podrazumijeva osobito sljedeću imovinu:

- dionice i udjele u trgovačkim društvima čiji je imatelj Republika Hrvatska, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka ako ih je stekla u postupku sanacije i privatizacije banaka
- osnivačka prava u pravnim osobama kojima je Republika Hrvatska osnivač
- nekretnine, i to: građevinsko zemljište i građevine, posebne dijelove nekretnine, na kojima je uspostavljeno vlasništvo Republike Hrvatske
- zemljište na kojem se nalazi kamp, a na kojem je uspostavljeno vlasništvo Republike Hrvatske, neovisno o tome nalazi li se u građevinskoj zoni, na poljoprivrednom zemljištu te u šumi ili na šumskom zemljištu u vlasniš-

dio državne imovine (pr. nekretnine na kojima je uspostavljeno vlasništvo države). Zakon o ustanovama ima, čini se, najneobičniji pristup kad imovinu ustanove sagledava *inter alia* kao skup sredstava za rad (što ima marksistički prizvuk) koncipirajući da imovinu ustanove čine sredstva za rad koja su pribavljena od osnivača ustanove, stečena pružanjem usluga i prodajom proizvoda ili su pribavljena iz drugih izvora³⁹. Stečajni zakon (u daljnjem tekstu SZ) definira stečajna masu kao cjelokupnu imovinu stečajnog dužnika u vrijeme otvaranja stečajnog postupka te imovina koju on stekne tijekom postupka⁴⁰. Unatoč tome isti SZ propisuje da stečajni upravitelj nakon otvaranja stečajnog postupka cjelokupnu imovinu odmah preuzima u posjed⁴¹ što je očito suprotno od shvaćanja imovine kao skupa prava⁴². Naime, u našem stvarnom pravu koje stoji na objektivističkoj ili germanskoj koncepciji posjeda kao faktičke vlasti na stvari (za razliku od subjektivističke ili rimske koja dopušta posjed prava) dopušten je jedino posjed prava stvarne služnosti⁴³, ali ne možemo nikako o posjedu svih prava koja bi činila imovinu nekog stečajnog dužnika.

Divergentan pristup konceptualizaciji pojma imovine, nažalost, prati i sudska praksa. Kao i kod zakonodavstvu i u sudskoj praksi često se imovina

---

tvu Republike Hrvatske, pri čemu se zemljištem na kojem se nalazi kamp, u smislu ovoga Zakona, smatraju i nekretnine koje su tako definirane posebnim propisom

- planinarski dom ili kuću s pripadajućim zemljištem koje služi redovitoj uporabi nekretnine, izgrađene na zemljištu uknjiženom kao vlasništvo Republike Hrvatske, neovisno o tome nalaze li se u građevinskoj zoni, na poljoprivrednom zemljištu te šumi ili šumskom zemljištu, ako u postupku pretvorbe društvenog vlasništva ili po posebnim propisima vlasništvo nisu stekle druge osobe
- pokretnine koje su povjerene na upravljanje Ministarstvu ili Centru.’

39 Članak 57. Zakona o ustanovama, Narodne novine, br. 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22.

40 Članak 134., stavak 1. Stečajnog zakona, Narodne novine, br. 71/15, 104/17, 36/22.

41 Čl. 216., st. 1. SZ-a.

42 Subjektivistička koncepcija posjeda na kojoj je naše pravo stajalo prije usvajanja Zakona o osnovnim vlasničkopравnim odnosima u socijalističkom razdoblju zbog primjene Općeg građanskog zakonika koji te na toj koncepciji čvrsto stajao u kontekstu kriptoimovine pruža prikladniji teorijski okvir.

43 Članci 16. i 29. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17.

miješa ili izjednačava s pojmom stvari. Tako se primjerice dijelovima imovine smatraju kamioni, automobili i inventar ugostiteljskog objekta⁴⁴. Posve je problematičan pristup nekih sudova kada u svojoj praksi navode da je imovina predmet prava vlasništva odnosno da je netko vlasnik imovine⁴⁵. Naime, dok je miješanje imovine s stvarima ili tumačenje imovine kao skupa stvari i prava često i donekle shvatljivo s obzirom na stanje zakonodavstva (ne uzevši temeljne propise iz obveznog i stvarnog prava) sasvim je različito protezanje cjelokupne imovine kao predmeta prava vlasništva. Takvo pravno shvaćanje je u ozbiljnoj je suprotnosti s načelom određenosti stvarnih prava.

Posebni propisi uvode i, nazovimo ih tako, *posebne kategorije imovine*. Očiti je slučaj već navedeni primjer Zakona o upravljanju državnom imovinom koji propisuje posebnu kategoriju imovine - državnu imovinu koju ne definira sveobuhvatno nego kroz niz primjera⁴⁶ gdje se opet pojam imovine miješa s samim stvarima. Jedna od takvih posebnih kategorija imovine u posebnim propisima jest i *virtualna imovina* iz Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma, koja je bitna za temeljnu istraživačku analizu ovog rada. Prema ZSPNFT-u virtualna imovina jest *digitalni prikaz vrijednosti ili prava kojim se može digitalno trgovati ili ga se može digitalno prenositi te koji se može koristiti za plaćanje ili investicijske svrhe*⁴⁷. Takva konceptualizacija virtualne imovine, dakle kao digitalnog prikaza prava u svakom slučaju nije potpuno suprotna općem doktrinarnom shvaćanju pojma imovine što će biti predmet daljnje razrade u sljedećem naslovu ovog rada.

3. PRAVNA PRIRODA KRIPTOIMOVINE

Uredbom o tržištima kriptoomovine uveden je u pravni poredak EU pojam kriptoomovine. Uredbe su sekundarni izvor prava EU i jedan od osnovnih zakonodavnih instrumenta prava Unije koje su namijenjene da u potpunosti zamijene postojeća domaća pravna pravila koja uređuju odnose obuhvaćene europskom normom⁴⁸. Osim zamjene nacionalnih

44 Vrhovni sud RH, Rev-2756/1990-2 od 9. travnja 1991; Vrhovni sud RH, Rev-861/1990-2 VSRH od 20. rujna 1990.

45 Općinski sud u Sesvetama, O-364/2023-12 od 24. travnja 2023.

46 Određenje pojma državne imovine iz Zakona o upravljanju državnom imovinom navedeno je u bilješki 38.

47 Čl 4., st. 48. ZSPNFT-a.

48 Tako i Čapeta Tamara, Rodin Siniša, *op. cit.* u bilj. 7,60.

uređenja postojećih pravnih odnosa uređuju one situacije u kojima uopće i ne postoji regulacija pravnog odnosa obuhvaćenog izravno primjenjivim pravnim pravilom prava EU ili postoje pravne praznine u zakonodavstvu država članica. U određenom smislu prostorni doseg Uredbe seže i izvan pravnog poretka EU jer su tržišta kriptoinovine ne samo prekogranična nego i doista globalna⁴⁹. Dakako, ovo je još uvijek strogo gledajući rasprava o budućem pravnom uređenju jer se Uredba primjenjuje djelomično do 30. 6. te u potpunosti od 30. 12. 2024. god. Savjet HANFA najavio je krajem 2023. god. prijedlog Zakona za provedbu Uredbe o tržištima kriptoinovine pa je izvjesno da će taj hrvatski propis, čij je konačan sadržaj u trenutku nastanka ovog rada još uvijek nepoznat, bit također usvojen tijekom 2024. god. Nacionalni propis naravno ne može promijeniti niti odstupati od Uredbe kao nadređenog izvora prava EU u odnosu na nacionalno pravo države članice. U hrvatskoj zakonodavnoj praksi učestali su slučajevi provedbenih propisa europskih uredbi, primjerice Opća uredba o zaštiti osobnih podataka⁵⁰ popraćena je provedbenim Zakonom⁵¹ koji uglavnom uređuje ustroj i rad nadzornih tijela, postupovne odredbe te upravno novčane kazne i upravno-kaznena i prekršajne odredbe dok pitanja *sedes materiae* materijalnopravne regulacije ostaje na Uredbi.

Temeljno istraživačko pitanje na koje autor ovdje nastoji producirati odgovor jest koja je to pravna priroda kriptoinovine. Prije nego razradimo pravnu prirodu kriptoinovine potrebno je prvenstveno definirati pojam, kako u pozitivno-pravnom smislu tako i doktrinarno. Uredba o tržištima kriptoinovine za svoje potrebe definira kriptoinovinu kao *digitalni prikaz vrijednosti ili prava koje se može prenositi i pohranjivati elektronički, s pomoću tehnologije distribuiranog zapisa ili slične tehnologije*⁵². U preambuli Uredbe također se konceptualizira kriptoinovina kao digitalni prikaz vrijednosti ili prava⁵³. Vidljivo je iz navedenog da je Uredba napustila prije proklamiran

49 Točka 8. Preambule Uredbe o tržištima kriptoinovine.

50 Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), tekst značajan za EGP, SL L 119

51 Zakon o provedbi Opće uredbi o zaštiti podataka, Narodne novine, br. 42/18.

52 Čl. 3, st. 5. Uredbe o tržištima kriptoinovine.

53 Preambula Uredbe, točka 2., sadrži ponešto diferentan opis pojma u odnosu definicije iz materijalnopravnog djela Uredbe (koje za razliku od Preambule čine izravno primjenjive norme prava EU) a glasi:

‘Kriptoinovina je jedna od najvažnijih primjena tehnologije distribuirana

tehnološki neutralan pristup⁵⁴ europskog zakonodavca u definiranju i konceptualizaciji pojmova. Uredba konceptualizira kriptoinovinu izrazito tehnicistički, čak i poimence navodi tehnologiju distribuiranog zapisa (odnosno distribuiranog knjiženja)⁵⁵ kao primjer primjenjive tehnologije kojim se postiže prenosivost i pohrana digitalnog sadržaja. Kao što smo već vidjeli i prije stupanja Uredbe na pravnu snagu u hrvatskom pravnom poretku već je Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma uveo pojam virtualne imovine kao digitalnog prikaza vrijednosti ili prava kojim se može digitalno trgovati ili ga se može digitalno prenositi te koji se može koristiti za plaćanje ili investicijske svrhe⁵⁶. Dakle oba pravna izvora, Uredba i ZSPNFT, koriste sintagmu digitalni prikaz vrijednosti i prava koji je prenosiv. U tom smislu zapravo i nema suštinske razlike između kriptoinovine i virtualne imovine. U dvojbi oko toga koji pojam ima prednost pravna pravila su jasna. Prvo treba zamijetiti kako je riječ o definicijama koje su propisane za svrhu tumačenja predmetnih propisa i koje nisu nužno primjenjive izvan okvira primjene tih propisa. Ukoliko bi se pojavila situacija u kojoj dolazi od interpretativne dvojbe oko pojmova Uredba je izravno primjenjiv izvor nadređen pravu država članica. Stoga, prednost bi prema shvaćanju autora trebalo dati pojmu kriptoinovine kako je naveden u hrvatskom izvorniku Uredbe.

Nakon što smo utvrdili konceptualizaciju kriptoinovine u pozitivnom pravu razrada bi se sad trebala usmjeriti na njezinu doktrinarnu sub-strakciju. Prvo pitanje koje se ovdje postavlja je li kriptoinovina uopće imovina? Uzmemo li općeprihvaćeno stajalište doktrine o imovini kao skupu subjektivnih imovinskih prava predstavljenog jednim nositeljem

---

nog zapisa. Kriptoinovina je digitalni prikaz vrijednosti ili prava koja može donijeti znatne koristi sudionicima na tržištu, uključujući male imatelje kriptoinovine. Prikazi vrijednosti uključuju vanjsku, neintrinzičnu vrijednost koju zainteresirane strane ili sudionici na tržištu pripisuju kriptoinovini, što znači da je vrijednost subjektivna i temelji se samo na interesu kupca kriptoinovine. Pojednostavljenje postupaka prikupljanja kapitala i jačanjem tržišnog natjecanja, ponude kriptoinovine mogle bi omogućiti inovativan i uključiv način financiranja, među ostalim za mala i srednja poduzeća (MSP-ovi). Ako se koristi kao sredstvo plaćanja, kriptoinovina može, ograničavanjem broja posrednika, omogućiti jeftinija, brža i učinkovitija plaćanja, osobito prekogranična.’

54 Tako i Maume Philipp, *op.cit.* u bilj. 8,254.

55 Više o tehnologiji distribuiranog zapisa odnosno knjiženja vidi u bilj. 2. u uvodnom dijelu ovog rada.

56 Čl 4., st. 48. ZSPNFT-a.

treba odmah uočiti da nema nikakve pravne ili druge prepreke da u takav opis pojam imovine obuhvatimo i prava iz kriptoimovine. Do istog bi zaključka došli kad bi primijenili i druga doktrinarna ili pozitivnopravna poimanja imovine koja, kao što smo vidjeli, često uz prava obuhvaćaju same stvari ili dobra. Dapače, teško da bi se moglo prihvatiti bilo kakvo tumačenje koje bi odvajalo prava imatelja kriptoimovine od ukupnog skupa svih subjektivnih imovinskih prava koja mu pripadaju. Prava koja proizlaze iz kriptoimovine su nedvojbeno subjektivna imovinska prava. Slijedi zaključak kako neprijeporno kriptoimovina jest imovina.

Kad smo utvrdili doktrinarno da kriptoimovina ulazi u pojam imovine i nakon što smo razradili pozitivnopravnu konceptualizaciju pojma iz Uredbe i drugih pravnih izvora koji uređuju materiju na sličan način trebalo bi izvesti teoretsku definiciju pojma kojom bi se on ukopio u opće prihvaćeno doktrinarno stajalište o imovini. Autor predlaže definiranje kriptoimovine kao **skupa elektronički prenosivih i kriptički zaštićenih subjektivnih imovinskih prava u digitalnom prikazu koja imaju jednog nositelja**⁵⁷. Time se zadovoljava zahtjev uklapanja u opći pojam imovine u pravnom smislu prihvaćen u hrvatskoj doktrini kao skupa prava uz očuvanje svojstva jedinstvenosti i identiteta a istodobno i postiže kompatibilnost s pozitivnopravnim navođenjem kao digitalnog prikaza prava⁵⁸.

Razrada je dosad utvrdila da je kriptoimovina zaista imovina i definirala pojam u teoriji i zakonodavstvu. Iz ponuđene definicije proizlazi da su temeljne pretpostavke da bi određeno pravo ušlo u pojam kriptoimovine jest da je riječ o subjektivnom imovinskom pravu koje je:

- elektronički prenosivo;
- kriptički (kriptografski) zaštićeno
- i digitalno prikazivo.

57 Kriptoimovinska prava su imovinske prirode te nema potrebe da definicija obuhvaća sva subjektivna prava. Naime, subjektivna prava je širi pojam od subjektivnog imovinskog prava. U svakom slučaju postoje i subjektivna neimovinska prava. Kako pozitivno pravo navodi kriptoimovinu (ili u slučaju ZSPNFT virtualnu imovinu) kao digitalni prikaz vrijednosti i prava prikladno je definicijom obuhvatiti i koncept vrijednosti, zapravo ovdje govorimo o novčanom ekvivalentu. Zato se u razradi ovog rada kriptoimovina sagledava kao skup subjektivnih imovinskih prava. Prema shvaćanju i spoznaji autora doista ne postoje subjektivna neimovinska prava koja bi proizlazila iz kriptoimovine.

58 Vrijednost je samo izraz subjektivnog imovinskog prava a ne predstavlja zasebni objekt prava ili neku posebnu kategoriju u odnosu na stvari ili prava. Vrijednost je intrinzično vezana uz samu stvar ili pravo.

Elektronička prenosivost predmnijeva po prirodi stvari da je riječ inače o prenosivom subjektivnom imovinskom pravu, što upućuje da su iz opsega definicije isključena neprenosiva subjektivna imovinska prava. Kriptičku zaštitu kao pretpostavku za uvrštenje u opseg pojma kriptoimovine bilo je nužno uključiti jer postoje subjektivna imovinska prava koja su elektronički prenosiva u digitalnom prikazu a nisu dio kriptoimovine. Primjerice prava iz dionice, koja su svakako subjektivna imovinska prava, moguće je elektronički prenositi i pohranjivati ali ona ne ulaze u skup prava obuhvaćen kriptoimovinom. Kao što smo već vidjeli kriptička odnosno kriptografska zaštita u praksi se osigurava prvenstveno tehnologijom distribuiranog zapisa (distribuiranog knjiženja) i zapravo je specifična za kriptimovinu. Svojstvo elektroničke pohranjivosti (kao što je to slučaj u definiciji iz Uredbe⁵⁹) nije nužnu obuhvatit općom teorijskom definicijom jer obilježje elektroničke prenosivosti samo po sebi upućuje na povezanu mogućnost elektroničke pohrane osobito u sudjelovanju s kriptičkom zaštitom.

Nakon što smo usvojili i razradili pojam kriptoimovine nameće se pitanje da li kriptoimovina kao cjelina može biti objektom pravnog prometa. Kako su u našem dopušteni ugovori o raspolaganju cjelokupnom imovinom i za vrijeme života (ugovor o darovanju primjerice)⁶⁰ nema nikakve zapreke da kriptoimovina, bilo kao cjelina ili kao dio ukupne imovine nekog nositelja, ne bude predmet obveznopravnog raspolaganja. Međutim kriptimovina kao cjelina ne može biti predmetom prava vlasništva ili drugih stvarnih prava jer bi to bilo u suprotnosti s načelom određenosti stvarnih prava. Inače sva opća pravna obilježja koja se odnose na imovinu odnose se i na kriptoimovinu jer je kriptoimovina dio imovine svojeg nositelja.

U daljnjoj razradi preostaje pobliže odrediti prava koja ulaze u skup prava obuhvaćenih kriptoimovinom, dakle subjektivnih imovinskih prava koja zadovoljavaju pretpostavke elektroničke prenosivosti, kriptičke zaštite i digitalne prikazivosti. Naime te kvalifikacijske pretpostavke nam još ne govore o tome kakve su naravi prava koja čine skup prava obuhvaćen pojmom kriptimovine. Navedeno pitanje nas dovodi i do strukture kriptimovine, što će biti predmet razrade u sljedećem naslovu ovog rada. U ovom dijelu u kojem se bavimo pravnom prirodom kriptimovine treba uočiti kako je riječ o pravima koja nastaju prvenstveno iz obveznoprav-

---

59 Čl. 3, st. 5. Uredbe.

60 *Supra* 2. Pojam imovine u teoriji, zakonodavstvu i praksi.

nih odnosa. Dakle, riječ je o pravima koja djeluju relativno i gdje dolazi do izražaja načelo dispozitivnosti. Upravo dispozitivnost pruža doktrinarnu podlogu za nastanak takvih obveznopравnih odnosa. Kad ne bi bilo dispozitivnosti ne bi niti bilo kriptoomovine. Prvenstveno će ovdje bit riječ o ugovornim odnosima ali naravno da se primjenjuju pravila o izvanugovornom nastanku obveza. Primjerice, nema nikakva razloga da se na odnose iz kriptoomovine ne primjenjuju pravna pravila o odgovornosti za štetu⁶¹, stjecanju bez osnove⁶² i poslovodstvu bez naloga⁶³. Stvarna prava pak čije je broj određen i zatvoren doktrinom *numerus clausus* čine se na prvi pogled manje prikladna za uvrštenje u skup prava koja čini kriptoomovinu. Međutim takvu mogućnost ne možemo nikako isključiti u slučaju supsumcije objekata kriptoomovinskih prava pod zakonski pojam stvari, o čemu će bit riječ u dijelu rada koji se bavi strukturom kriptoomovine.

4. POJAVNOSTI I OBLICI KRIPTOOMOVINE

Opseg kriptoomovine, ako dosljedno prihvatimo konceptualizaciju razrađenu u ovom radu, čini krug prenosivih imovinskih subjektivnih prava koja zadovoljavaju pretpostavke elektroničke prenosivosti, kriptičke zaštite i digitalne prikazivosti. Pravo koje ne bi ispunilo jednu od navedene tri pretpostavke ne može se smatrati dijelom strukture kriptoomovine. Potrebno je dakle da sve tri pretpostavke ispune kumulativno kako bi se neko pravo smatralo kriptoomovinskim. Navedeni krug prava nije nipošto zatvoren niti određen ili čak u potpunosti poznat već je predmet brzog i dinamičkog tehnološkog razvoja. Naravno to se odnosi *argumentum a simili ad simile* i na samu strukturu kriptoomovine.

Uredba o tržištima kriptoomovine razvrstava kriptoomovinu koja se nalazi njezinu doseg u sljedeće kategorije: tokene vezane uz imovinu, tokene vezane uz elektronički novac i na tokene koji nisu vezani uz imovinu i elektronički novac⁶⁴. Navedeni regulatorni pristup tržištu kriptoomovine ne samo da odudara od proklamirane tehnološke neutralnosti nego je tehnicistički a mogli bi ga nazvati i tokenocentričnim. Tokenocentričnost se očituje u shvaćanju da cjelokupna kriptoomovinska prava djeluju kroz

61 Odjeljak 1. Glave IX. ZOO-a, čl. 1045 - 1110.

62 Odjeljak 2. Glave IX. ZOO-a, čl. 1111 - 1120.

63 Odjeljak 3. Glave IX. ZOO-a, čl. 1121 - 1129.

64 Čl.1. st. 1. Uredbe.

tokene. Token bi u tom smislu mogli nazvati digitalnim prikazom jedinice vrijednosti kriptoomovinskog prava koja ima svoj novčani ekvivalent.

Uredbom nipošto nisu obuhvaćena sva prava kriptoomovinskog obilježja. Izvan dosega uređenja Uredbe o tržištima nalaze se sva prava iz financijskih instrumenata pa i ona koja imaju kriptoomovinska obilježja. Kod njih se primjenjuje europsko zakonodavstvo iz područja financijskih instrumenata i tržišta kapitala. Prvenstveno Uredba o tržištima financijskih instrumenata⁶⁵; Direktiva o tržištima financijskih instrumenata⁶⁶ poznatom i pod skraćenicom MiFID 2 (eng. *Markets in Financial Instruments Directive 2*) koja je implementirana u hrvatski pravni poredak Zakonom o tržištu kapitala⁶⁷; kao i Uredbe o zlouporabi tržišta⁶⁸ poznata pod skraćenicom MAR (eng. *Market Abuse Regulation*) i prospektu⁶⁹. Izvan regulatornog dosega Uredbe nalaze se i prava koja izvire iz nezamjenjivih tokena poznatih pod skraćenicom NFT (eng. *non-fungible tokens*)⁷⁰. Riječ je jedinstvenim i neponovljivim tvorevinama, često umjetničkog sadržaja, u digitalnom prikazu koji je elektronički prenosiv. U hrvatskom pravnom poretku oni su već djelomično regulirani uvedena u procesu prilagodbe s europskom pravnom stečevinom. Naime, Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma navodi ih kao dio virtualnu imovinu koja je jedinstvena i nije zamjenjiva s drugim digitalnim prikazom⁷¹. Njihov izvorni imatelj je redovito imatelj prava na digitalnom sadržaju koji je stvorio i s tim pravom može slobodno raspolagati. Prava imatelja

65 Uredba (EU) 2016/1033 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. lipnja 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 600/2014 o tržištima financijskih instrumenata, Uredbe (EU) br. 596/2014 o zlouporabi tržišta i Uredbe (EU) br. 909/2014 o poboljšanju namire vrijednosnih papira u Europskoj uniji i o središnjim depozitorijima vrijednosnih papira, tekst značajan za EGP, L 175

66 Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU, preinaka, tekst značajan za EGP, SL L 175

67 Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, br. 65/18, 17/20, 83/21, 151/22.

68 Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, tekst značajan za EGP, SL L 173

69 Uredba (EU) 2017/1129 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštavanja za trgovanje na uređenom tržištu te stavljanju izvan snage Direktive 2003/71/EZ, tekst značajan za EGP, L 168

70 Čl.2. st. 3. Uredbe.

71 Čl. 4. st. 48, t. h.) ZSPNFT-a.

nezamjenjivih tokena neprijeporno čine kriptoimovinu unatoč tome što se nalaze izvan regulatornog dosega Uredbe.

Stupanje na pravnu snagu Uredbe zasigurno stavlja EU na mjesto globalne regulatornog predvodnika u ovom području. Unatoč normativnim ambicijama svojeg pravotvorca Uredba ne predstavlja sveobuhvatnu kodifikaciju regulacije kriptoimovine. Kako smo vidjeli značajan dio kriptoimovine ostaje izvan njezina regulatorna dosega. Za razliku od SAD-a gdje se još vode sporovi o tome da li pojedini tokenkriptoimovine predstavlja vrijednosni papir i posljedično ulazi u nadležnost SEC-a (Savezno povjerenstvo za vrijednosnice), kao što je to u tekućem slučaju *XRP/Ripple*⁷², dakle gdje su pitanja zasad uvelike prepuštena upravnoj i sudskoj praksi EU je odlučila zakonodavno detaljnije regulirati odnose aktima sekundarnog prava. Teško je ne uočiti izraziti normativni optimizam europskog zakonodavca. U odnosu na ostatak svijeta, u svjetlu činjenice da je po prirodi stvari svaka regulacija kriptoimovine ima globalne učinke, takvo uređenje praćeno je s osobitom pažnjom. Pristup uređenju tržišta kriptoimovine u Uredbi vrlo nalikuje postojećem uređenju tržišta financijskih instrumenta, primjerice glede zahtjeva koje izdavatelji kriptoimovine moraju ispuniti glede javne ponude. Isto primjećuje pravni komentator Phillip Maume koji naziva takav pristup Uredbe *copy and paste*⁷³ u odnosu na uređenje tržišta financijskih instrumenta.

Temeljni *ratio* tokenocentričnog pristupa Uredbe i trodiobe tokena temelji se na ideji da bi kriptoimovinu trebalo razvrstati o načinu na koji pokušava stabilizirati svoju vrijednost u odnosu na drugu imovinu⁷⁴. Token elektroničkog novca ili token e-novca prema Uredbi znači vrsta kriptoimovine čija se vrijednost nastoji održati stabilnom vezivanjem uz vrijednost jedne službene valute⁷⁵. Pojam elektroničkog novca inače nije definiran Uredbom već propisima o platnom prometu, konkretno Direktivom o elektroničkom novcu⁷⁶ koja je u hrvatski pravni poredak

72 Predmet još nije pravomoćno okončan u tijeku nastanka ovog rada, nadležni sud je u dosadašnjem tijeku postupka odlučio (nepravomoćno) kako XRP ne zadovoljava kriterije *Howey* testa.

73 Maume Philipp, *op.cit.* u bilj. 8, 250-251.

74 Preambule Uredbe, točka 18.

75 Čl. 3. st. 7. Uredbe.

76 Direktiva 2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac te o izmjeni direktiva 2005/60/EZ i 2006/48/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2000/46/EZ, tekst značajan za EGP, SL L 267

implementirana Zakonom o elektroničkom novcu⁷⁷. Elektronički novac je definiran tim propisima kao elektronička, uključujući i magnetski, pohranjena novčanu vrijednost koja je izdana nakon primitka novčanih sredstava u svrhu izvršavanja platnih transakcija u smislu propisa kojim se uređuje platni promet i koju prihvaća fizička ili pravna osoba koja nije izdavatelj toga elektroničkog novca, a koja čini novčano potraživanje prema izdavatelju⁷⁸. Token vezan uz imovinu prema Uredbi bio vrsta kriptoinovine koja nije token elektroničkog novca i čija se vrijednost nastoji održati stabilnom vezivanjem uz drugu vrijednost ili pravo odnosno njihovu kombinaciju, uključujući jednu ili više službenih valuta⁷⁹. Tokeni vezani uz imovinu u engleskom jeziku se uobičajeno nazivaju *stable coins*. Treća kategorija tokena, onih koji ne vežu svoju vrijednost uz bilo koju drugu imovinu. Tokenikriptoinovine koji ulaze u treću kategoriju su zapravo najbrojniji.

Radi jasnoće razrade treba pojasniti kakav je odnos između virtualnih odnosno kriptovaluta i novca. Virtualne odnosno kriptovalute u pravnom poretku EU nisu novac. Stoga ne ulaze niti u prethodno objašnjeni koncept elektroničkog novca. Unatoč tome što je jedna od osnovnih motivacija za njihov nastanak upravo bio razvoj alternativne decentralizirane valute one jednostavno nemaju status službenog sredstva plaćanja u EU i u velikoj većini ostatka svijeta. Riječ je o suverenoj odluci i prerogativi države koja se ostvaruje kroz djelovanje njezinih monetarnih vlasti. Različito od navedenog neke su se države, poput Salvadora⁸⁰ s bitcoinom 2021. god, odlučile uvesti virtualne odnosno kriptovalute kao službeno sredstvo plaćanja i kod njih tako uvedene virtualne odnosno kriptovalute imaju ujedno i status novca. Jasno, onda se kriptovalute mogu javiti i kao strana valuta tih država u pravnom prometu u drugim državama. Tako virtualne odnosno kriptovalute mogu ući posrednim putem u monetarnu sferu, primjerice na njih se mogu primjenjivati pravila Svjetske trgovinske organizacije o zaštiti ulaganja stranog ulagača kada koristi svoju valutu. Međutim ovdje govorimo zasad više o iznimci nego pravilu ili nekoj globalno raširenoj pojavi.

---

77 Zakon o elektroničkom novcu, Narodne novine, br. 64/18, 114/22.

78 Čl. 2. st. 2. Direktive.

79 Čl. 3 st. 6. Uredbe.

80 Slavadorska Zakonodavna skupština usvojila je zakon kojim se uvodi bitcoin kao službena valuta zemlje u lipnju 2021.god. s datumom uvođenja valute 7.9.2021. god.

U raspravi o odnosu virtualnih odnosno kriptovaluta i novca javlja se i povezano pitanje digitalizacije novca. Naime, većina najutjecajnijih središnjih monetarnih vlasti u svijetu priprema projekte digitalnih verzija svojih službenih valuta. To je slučaj s eurom⁸¹ kao i američkim dolarom i kineskim yuansom. Kroz digitalizaciju središnje monetarne vlasti pokušavaju na neki način preslikati tehnološki napredak iz područja kriptoimovine u službenu monetarnu sferu. Unatoč tome što proces digitalizacije službenih valuta ima tehnoloških sličnosti (poput korištenja tehnologije distribuiranih zapisa odnosno knjiženja i podatkovnih blokova) s virtualnim odnosno kriptovalutama i ovdje treba zamijetiti kako navedeno ne čini virtualne odnosno kriptovalute novcem sve dok državna vlast ne proglasi da je riječ o službenom sredstvu plaćanja.

U dosadašnjem tijeku razrade⁸² vidjeli smo kako kriptoimovinska prava izvire iz obveznopravnih odnosa i načela dispozitivnosti. Utvrdili smo da nema nikakve zapreke da se na privatne pravne odnose iz područja kriptoimovine primjenjuju opća pravila obveznog prava kako za ugovorne odnose tako i za izvanugovorne obveze. Pravno pitanje koje se logično nameće pri daljnjoj razradi kada govorimo o strukturi kriptovimovine je da li u nju ulaze i stvarna prava? Odnosno da li su kriptoimovinska prava za čije smo kvalifikacijske pretpostavke utvrdili elektroničku prenosivost, kriptičku zaštitu i digitalnu prikazivost mogu biti i stvarna prava. Odgovor ovisi o tome da li objekt kriptovimovinskih prava mogu biti stvari i s njima zakonski izjednačeni entiteti. Objekt kriptovimovinskih prava nisu stvari u fizičkom smislu, dakle sukladno definiciji iz Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima⁸³ tjelesni dijelovi prirode različiti od ljudi koji služe ljudima za uporabu. Stoga preostaje pitanje da li objekt kriptovimovinskih prava mogu biti s stvarima izjednačeni entiteti. Prirodne sile su stvari ukoliko su podložne ljudskoj vlasti, tako je primjerice električnost odnosno električna struja pravno izjednačen s pojmom stvari⁸⁴ jer je podložan ljudskoj vlasti.

U potrazi za odgovorom na postavljeno istraživačko pitanje oko odnosa kriptoimovine i stvarnih prava treba uočiti da je smotrišta tokocentričnog pristupa Uredbe javni oblik djelovanja kriptoimovinskih prava token.

---

81 U razdoblju nastanka ovog rada Europska komisija je 28. lipnja 2023. god. upitala u zakonodavni postupak prijedlog Uredbe o uslugama digitalnog eura, vidi bilj. 3. ovog rada.

82 *Supra* 3. Pravna priroda kriptoimovine.

83 Čl. 2, st. 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

84 Tako i Klarić Petar, Vedriš Martin, *op. cit.* u bilj. 10, 71.

Stoga u spomenutom kontekstu trebamo razmotriti mogućnost postojanja stvarnih prava na samim tokenima. Kriptoimovinski tokeni su i dalje digitalni prikazi dakle postoje u nematerijalnom obliku. Stvarna prava međutim mogu postojati i na nematerijalnim entitetima koji su zakonski izjednačeni s pojmom stvari. Dobar i poučan primjer za to su vrijednosni papiri i dionice u nematerijaliziranom obliku. Slično kao i dionice i vrijednosni papiri su prvotno bili pisane isprave, dakle stvari u tjelesnom obliku. U hrvatskom pravnom poretku još od 1995. god. kad je stupio na snagu bivši Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnih papira⁸⁵ javljaju se i u nematerijalnom obliku⁸⁶.

U smislu svojstva pogodnosti za biti objektom stvarnih prava zapravo i nema neke ključne razlike između prenosivog vrijednosnog papira u nematerijaliziranom obliku i kriptoimovinskog tokena. Sličnost potvrđuje činjenica da se, kako smo vidjeli u slučaju *XRP/Ripple*, u svijetu vode sudski sporovi o tome da li neka vrsta kriptoimovinskog tokena predstavlja vrijednosni papir ili ne, pa shodno tome da li ulazi u nadležnost regulatornog tijela za tržišta vrijednosnica. Dakle, sličnost između nekih kriptoimovinskih tokena i vrijednosnih papira u nematerijalnom obliku je takva da ponekad sami regulatori tržišta vrijednosnih papira smatraju da se radi o istoj kategoriji. O bliskosti svjedoči i činjenica da, kao što to razrađuju i hrvatski pravni komentatori Čulinović-Herc, Zubović i Derenčinović Ruk⁸⁷, nastaju i tokenizirani vrijednosni papiri. Slično kao i kod digitalizacije novca riječ je o preslikavanju tehnologije distribuiranog zapisa iz područja kriptovaluta na vrijednosne papire u nematerijalnom obliku pa možemo govoriti o tokenizaciji vrijednosnih papira. Prikladnost kriptoimovinskog tokena da se supsumira pod zakonski pojam stvari snažno potvrđuje i činjenica kako postoji posjed tokena. Primjerice token može biti protupravno otuđen pa možemo tad reći da se nalazi u nezakonitom odnosno nepoštenom posjedu ili može biti privremeno oduzet od strane tijela državne vlasti za vrijeme trajanja nekog postupka. Sve dok je zadovoljeno stvarnopravno načelo određenosti tumačenje je autora ovog rada da na kriptoimovinskim tokenima mogu postojati stvarna prava. Stoga slijedi zaključak da u strukturu kriptoimmovine ulaze i stvarna prava.

---

85 Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, Narodne novine, br. 107/95 142/9887/00.

86 Danas je materija iz bivšeg Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima uređena Zakonom o tržištu kapitala koji je usklađen s MIFID 2.

87 Čulinović-Herc *Editaet. al., op. cit.* u bilj. 2, 333-336.

5. ZAKLJUČAK

Uvođenjem pojma kryptoimovine u europsku pravnu stečevinu povezano je s regulatornim izazovima u nizu pravnih područja. Istraživački okvir ovog rada nastoji pružiti podlogu za savladavanje tih izazova razradom pojma pravne prirode i strukture pojma. Prvo se pruža pregled razvoja pojma imovine kroz povijest te u teoriji, zakonodavstvu i praksi. Prvi istraživački zaključak koji tvori analiza je da kripto imovina neporijepno jest imovina. Naime, prava koja proizlaze iz kryptoimovine su nedvojbeno subjektivna imovinska prava. Dapače, teško da bi se moglo prihvatiti bilo kakvo tumačenje koje bi odvajalo prava imatelja kryptoimovine od ukupnog skupa svih subjektivnih imovinskih prava koja mu pripadaju.

Razrada definira kryptoimovinu kao skup elektronički prenosivih i kriptički zaštićenih subjektivnih imovinskih prava u digitalnom prikazu koja imaju jednog nositelja. Takva definicija kryptoimovine se uklapa u opće teorijsko shvaćanje pojma imovine u pravnom smislu prihvaćenog u hrvatskoj doktrini kao skupa prava uz očuvanje svojstva jedinstvenosti i identiteta a istodobno i postiže kompatibilnost s pozitivnopravnim navođenjem kao digitalnog prikaza prava. Rad utvrđuje pretpostavke koje neko subjektivno imovinsko pravo mora ispuniti da bi se smatralo kryptoimovinskim a to su: elektronička prenosivost, kriptička zaštita i digitalna prikazivost.

Nakon definiranja pojma i pravne prirode kryptoimovine rad razrađuje njezine pojavnosti i oblike. Analiza se oslanja na regulatorni pristup Uredbe o tržištima kryptoimovine koja razvija tehnicističku i tokeno centričnu strukturalizaciju. Tokenocentrični pristup znači ujedno da je pojavni oblik djelovanja kryptoimovinskih prava token. Trodioba tokena na one vezane uz imovinu; tokene vezane uz elektronički novac i na tokene koji nisu vezani uz imovinu i elektronički novac dovoljno je apstraktna da obuhvati i kryptoimovinu koja se nalazi izvan regulatornog dosega Uredbe (poput one koja ulazi pod regulaciju tržišta financijskih instrumenata ili nezamijenjivih odnosno nefungibilnih tokena) ali ujedno i dostatno normativno funkcionalna za konkretne potrebe europske pravne stečevine. U tom smislu istraživanje je obuhvatilo razradu obilježja kryptoimovinskih prava, dakle onih subjektivnih imovinskih prava koja kumulativno ispunjavaju pretpostavke elektroničke prenosivosti, kriptičke zaštite i digitalne prikazivosti. Utvrđeno je da svakako kryptoimovinska prava nastaju iz obveznih odnosa i načela dispozitivnosti koje

pruža doktrinarnu podlogu za njihov razvoj pa nema nikakve zapreke za primjenom pravila obveznog prava na te pravne odnose. Složenije je pravno pitanje da li u krug kryptoimovinskih prava ulaze i stvarna prava. Ovdje je bilo potrebno analizirati pogodnost kryptoimovinskih tokena da budu supsumirani pod zakonski pojam stvari kao objekta stvarnih prava. Istraživanje utvrđuje da su tokeni, slično kao i vrijednosni papiri u nematerijaliziranom obliku kod kojih se čak i pojavljuje proces tokenizacije, pogodni da budu objektom stvarnih prava kao nematerijalni entiteti izjednačeni s stvarima.

LITERATURA

Knjige i članci

1. Aubry Charles, Rau Frederic-Charles (1869.), *Cours de droit civil français: d'après la méthode de Zachariae*, dostupno na mrežnim stranicama Nacionalne biblioteke Francuske <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5470672f/f6.item.texteImage> (22.11.2023.).
2. Čapeta Tamara, Rodin Siniša (2008.), *Osnove prava EU*, Narodne novine, Zagreb,
3. Čulinović-Herc Edita, Zubović Antonija Derenčinović Ruk Morana, „Blockchain tehnologija – prema novom regulatornom okviru za tokenizirane vrijednosne papire“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2, 2021., 323-341.
4. Ferreira Agata, Sandner Philipp, „EU search for regulatory answers to crypto-assets and their place in the financial markets’ infrastructure“, *Computer Law & Security Review*, vol. 43, 2021., 1-15.
5. Held Henrik-Riko, „Koncept imovine u rimskom pravu“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 65, br. 3-6, 2015., 555-577.
6. Klarić Petar, Vedriš Martin (2007.), *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb
7. Larenz Karl, Wolf Manfred (2004), *Allgemeiner Teildesbürgerlichen Rechts*, C. H. Beck, München
8. Maume Philipp, „The Regulation on Markets in Crypto-Assets (MiCAR): Landmark Codification, or First Step of Many, or Both?“, *European Company and Financial Law Review*, vol. 20, br. 2, 2023., 243-275.
9. Nakamoto Satoshi (2008), *Bitcoin: „A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, dostupno na: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (12.1.2024).

10. Nikšić Saša, „Imovina u građanskom pravu“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 62, br. 5-6, 2012., 1599-1633
11. Samuelson Paul Anthony, Nordhaus William Dawbney (2007.), *Ekonomija*, MacGraw-Hill Companies/MATE d.o.o, Zagreb
12. Vuletić Dominik, „Pravni aspekti Lisabonske strategije i budući izazovi – razrada s motrišta pravne prirode mekog prava (softlaw)“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 61, br. 3, 2011., 1011-1036.
13. Zetsche Dirk *et al.*, „The ICO Gold Rush: It’s a Scam, It’s a Bubble, It’s a Super Challenge for Regulators“, Harvard International Law Journal, vol. 60, br. 2, 2019., 267-316.

Propisi (EU i RH)

1. Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU , preinaka, tekst značajan za EGP, SL L 175
2. Direktiva 2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac te o izmjeni direktiva 2005/60/EZ i 2006/48/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2000/46/EZ, tekst značajan za EGP, SL L 267,
3. Pravilnik o vođenju registra pružatelja usluga virtualne imovine i procjeni dobrog ugleda fizičkih osoba u pružateljima usluga virtualne imovine, Narodne novine, br. 69/23.
4. Stečajni zakon, Narodne novine, br. 71/15, 104/17, 36/22.
5. Uredba (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptoimovine i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937, SL L 150
6. Uredba (EU) 2023/1113 od 31. svibnja 2023. Europskog parlamenta i Vijeća o informacijama koje se prilažu prijenosima novčanih sredstava i određene kriptoimovine i o izmjeni Direktive (EU) 2015/849, preinaka, tekst značajan za EGP, SL L 150
7. Uredba (EU) 2017/1129 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštavanja za trgovanje na uređenom tržištu te stavljanju izvan snage Direktive 2003/71/EZ, tekst značajan za EGP, L 168

8. Uredba (EU) 2016/1033 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. lipnja 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 600/2014 o tržištima financijskih instrumenata, Uredbe (EU) br. 596/2014 o zlouporabi tržišta i Uredbe (EU) br. 909/2014 o poboljšanju namire vrijednosnih papira u Europskoj uniji i o središnjim depozitorijima vrijednosnih papira, tekst značajan za EGP, L 175,
9. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), tekst značajan za EGP, SL L 119,
10. Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, tekst značajan za EGP, SL L 173
11. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/15.
12. Zakon o elektroničkom novcu, Narodne novine, br.64/18, 114/22.
13. Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, Narodne novine, br.107/95, 142/98/87/00.
14. Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, br.48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.
15. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br.35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22.
16. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, Narodne novine br. 42/18.
17. Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br.78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23.
18. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Narodne novine, br.108/17, 39/19, 151/22.
19. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br.111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23.
20. Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, br.65/18, 17/20, 83/21, 151/22.
21. Zakon o upravljanju državnom imovinom, Narodne novine, br. 52/2018.

22. Zakon o ustanovama, Narodne novine, br.76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22.
23. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17.

Sudska praksa (RH)

1. Vrhovni sud RH, Rev-2756/1990-2 od 9. travnja 1991.
2. Vrhovni sud RH, Rev-861/1990-2 VSRH od 20. rujna 1990.
3. Općinski sud u Sesvetama, O-364/2023-12 od 24. travnja 2023.

LEGAL NATURE OF CRYPTO-ASSETS IN THE EUROPEAN UNION LAW AND THE CROATIAN LAW

Dominik Vuletić, assistant professor

University of Zagreb, Faculty of Economics & Business

e-mail: dvuletic@efzg.hr

ABSTRACT

The concept of crypto-assets was introduced into the EU legal order with the entry into legal force of the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR). This legislation represents the most ambitious, even if still not comprehensive, legislative regulation of the field of crypto-assets in the world. The new Regulation presents a series of questions and challenges to legal practice and theory. Framework of this research aims to provide a basis for facing them by elaborating the legal nature and structure of crypto-assets. The paper firstly provides an overview of the development of the concept of patrimony throughout history and in theory, legislation and practice. The paper defines the term and elaborates the legal nature of crypto-assets, placing it in the general theoretical concept of patrimony. Following conceptualization, the paper elaborates on legal structure crypto-assets relying on the regulatory approach of the MiCAR that produces technical and token-centric structuring of crypto-assets.

Keywords: *crypto-assets, patrimony, virtual currencies, crypto currencies, EU Law*